

ДЮЧА МЕТОДИКА ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У системі теоретичних основ формування і використання основних засобів важливе значення має показник їх оцінки. В умовах ринкової економіки це питання отримує все більшу актуальність, що пов'язано з появою різних форм власності, а, отже, і можливостей самостійного прийняття управлінських рішень; збільшенням кількості користувачів облікової інформації; здійсненням нових операцій з майном відповідно.

Грошова оцінка є суттю обліку: від її обґрунтованості та правильного застосування залежить об'єктивність характеристики наявних ресурсів та ефективності їх використання, точність визначення результатів роботи кожного підприємства.

Упродовж усієї історії розвитку теорії бухгалтерського обліку дослідники приділяли оцінці багато уваги, розуміючи її важливість. Сьогодні загально визнано, що оцінка – складова методу бухгалтерського обліку. Першими, хто тлумачив оцінку як складову методу бухгалтерського обліку, були С.К. Татур (1952 рік) і М.Л. Леонтьєв (1953 рік). М.Л. Леонтьєв заважував, що оцінка як складова методу бухгалтерського обліку має особливе місце у бухгалтерському обліку. В.Ф. Палій і Я.В. Соколов, аргументуючи тезу, що оцінка є складовою методу бухгалтерського обліку, писали, що «без оцінки і калькуляції губляться основні характеристики бухгалтерського обліку як системи, що виробляє інформацію про найважливіші вартісні узагальнені показники». Літературні джерела з теорії бухгалтерського обліку, написані на початку 90-х років минулого століття і дотепер, засвідчують, що російські й українські вчені і далі трактують оцінку як складову методу бухгалтерського обліку. При цьому головний наголос роблять на тому, що оцінка – це вираз у грошовій формі майна підприємства з метою узагальнення даних у бухгалтерському обліку і звітності.

Сучасні дослідження спрямовані на доведення положення, що оцінка є невід'ємним елементом методу бухгалтерського обліку, деталізацію класифікації оцінок, удосконалення методик оцінки окремих об'єктів обліку, на розроблення облікової політики стосовно оцінки. Фактично у них окреслено теоретичні та практичні підходи до оцінки об'єктів бухгалтерського обліку в ринкових умовах [4].

Оскільки вартість об'єкту основних засобів з часом змінюється, то важливим є визначення методологічних засад їх переоцінки.

Підприємства здійснюють переоцінку у разі необхідності і для визначення реальної вартості основних засобів. Вчена Богатко Н. визначає переоцінку як доведення залишкової вартості основних засобів до справедливої [5,с.47].

Підприємство може самостійно провести процедуру переоцінки. Проте доцільно все ж таки залучити професійного оцінювача. Порядок проведення переоцінки основних засобів та інших необоротних матеріальних активів визначається П(с)БО 7, згідно з яким переоцінку здійснюють лише у тому випадку, коли його залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої вартості на дату балансу (більше ніж на 10%).

Переоцінена первісна вартість та сума зносу об'єкта основних засобів визначається множенням відповідно первісної вартості і суми зносу об'єкта основних засобів на індекс переоцінки. Індекс переоцінки визначається діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість.

Якщо залишкова вартість об'єкта основних засобів дорівнює нулю, то його переоцінена залишкова вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта.

Відомості про зміни первісної вартості та суми зносу основних засобів заносяться до реєстрів їх аналітичного обліку.

Операції з переоцінки основних засобів включають операції зі збільшення первісної вартості об'єкта основних засобів – дооцінку, та операцій зі зменшення – уцінку.

Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки – до складу витрат.

Перевищення суми попередніх уцінок над сумою попередніх дооцінок залишкової вартості об'єкта основних засобів при черговій дооцінці вартості цього об'єкта основних засобів включається до складу доходів звітного періоду з відображенням різниці між сумою останньої дооцінки залишкової вартості об'єкта і вказаним перевищенням у складі іншого додаткового капіталу.

Перевищення суми попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості об'єкта основних засобів при черговій уцінці залишкової вартості цього об'єкта основних засобів спрямовується на зменшення іншого додаткового капіталу із включенням різниці між сумою останньої уцінки залишкової вартості об'єкта і вказаним перевищенням до витрат звітного періоду.

У разі наявності (на дату проведення чергової (останньої) дооцінки об'єкта основних засобів) перевищення суми попередніх уцінок об'єкта і витрат від зменшення його корисності над сумою попередніх дооцінок залишкової вартості цього об'єкта і відновлення його корисності сума черго-

вої дооцінки, але не більше зазначеного перевищення, включається до складу доходів звітного періоду, а різниця (якщо сума чергової дооцінки більше зазначеного перевищення) спрямовується на збільшення іншого додаткового капіталу.

У випадку наявності (на дату проведення чергової (останньої) уцінки об'єкта основних засобів, перевищення суми попередніх дооцінок об'єкта і відновлення його корисності над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта і витрат від зменшення його корисності сума чергової уцінки, але не більше зазначеного перевищення, спрямовується на зменшення іншого додаткового капіталу, а різниця (якщо сума чергової (останньої) уцінки більше зазначеного перевищення) включається до витрат звітного періоду.

При переоцінці основних засобів накопичена амортизація повинна бути скоригована.

Платники податків мають право на здійснення щорічної індексації балансової вартості груп основних фондів. Індexація здійснюється у разі перевищення інфляції більше як на 110%. Індexація за звітний рік проводиться на початок першого кварталу наступного року.

Після надходження об'єкта основного засобу на підприємство важливим є визначення витрат пов'язаних з його утриманням. Відображення таких витрат залежатиме від майбутньої вигоди і характеризуватиметься наступним. Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), яке призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єктів. Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта у робочому стані та одержання первісно визначеного розміру майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат звітного періоду.

Можна окреслити позитивні моменти при проведенні переоцінки для підприємства. По-перше, проводячи переоцінку основних засобів, підприємство автоматично отримує повну ідентифікацію своїх активів. По-друге, в процесі проведення переоцінки основних засобів визначається технічний стан кожної одиниці шляхом візуального огляду. На основі такого незапланованого «технічного огляду» підприємство отримує додаткову інформацію про ступінь зносу своїх основних засобів, величину майбутніх капітальних вкладень тощо.

Ще одним бонусом, котрий підприємство отримує при проведенні переоцінки основних засобів – визначення залишкових строків використання активів. Це особливо актуально для підприємств, що складають свою звітність на основі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [3, с.40].

Облік операцій з переоцінки є досить заплутаним і трудомістким процесом. Для його поліпшення необхідно ввести певні електронні форми, які спростять дану ділянку роботи. При цьому немає необхідності залучати складні комп'ютерні програми. Справедливу вартість за наявності всіх необхідних даних можна розрахувати за допомогою найпростішої програми Microsoft Excel. Такий же спосіб можна використовувати і для розрахунку індексу переоцінки, при цьому створивши необхідний реєстр аналітичного обліку.

Література:

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України №561 від 30.09.2003 <http://www.minfin.gov.ua>
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України №92 від 27.02.2000 р. <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Бондарь В., Голова І., Поддубна М. Переоцінка ОС // Аудитор України – 2009 р.- № 19-20 жовтень, С. 38-41.
4. Лангазова В.В. Проблемні питання оцінки основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, 2009 р. <http://www.nbu.gov.ua>
5. Старовойт В.А. Удосконалення обліку результатів переоцінки основних засобів // Інвестиції: практика та досвід – 2008 р. -№ 12, С. 47-48

*Леся Боїла, викладач
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна*

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ НА РИНКУ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЗА РАХУНОК УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ

Витрати залізничного транспорту зростають з року в рік, а від так зростає й собівартість вантажних перевезень. Однак, збільшення витрат не веде до підвищення якості транспортних послуг Укрзалізниці. Стан її виробничо-технічної бази і технологічний рівень транспортування за багатьма параметрами вже не відповідає зростаючим потребам суспільства та європейським стандартам якості. В результаті галузь поступово втрачає лідируючі позиції, відбувається відтік клієнтів на інші види транспорту, зокрема на автомобільний, який стає головним конкурентом.

На сучасному етапі важливим завданням є створення інформаційного середовища для управління залізничним транспортом на якісно новій ос-